

BÀI 1

Vai trò của sở hữu trí tuệ đối với các doanh nghiệp vừa và nhỏ

Bài 1. Vai trò của sở hữu trí tuệ đối với các doanh nghiệp vừa và nhỏ

NỘI DUNG

NỘI DUNG 1: Tại sao sở hữu trí tuệ liên quan đến doanh nghiệp vừa và nhỏ?

NỘI DUNG 2: Sở hữu trí tuệ có thể nâng cao giá trị thị trường của doanh nghiệp vừa và nhỏ như thế nào?

NỘI DUNG 3: Sở hữu trí tuệ là một tài sản của doanh nghiệp

NỘI DUNG 4: Bảo hộ sở hữu trí tuệ là một hình thức đầu tư

NỘI DUNG 5: Giá trị của tài sản trí tuệ

NỘI DUNG 6: Kiểm toán tài sản trí tuệ

MỤC TIÊU CỦA BÀI HỌC

1. Giúp bạn hiểu sở hữu trí tuệ liên quan đến doanh nghiệp như thế nào.
2. Giúp bạn sử dụng sở hữu trí tuệ một cách có hiệu quả như một tài sản của doanh nghiệp.
3. Giúp bạn hiểu được tầm quan trọng của việc kiểm toán sở hữu trí tuệ

NỘI DUNG 1: Tại sao sở hữu trí tuệ liên quan tới doanh nghiệp vừa và nhỏ?

Cùng với những thành quả sáng tạo và đổi mới của nhân loại, sở hữu trí tuệ tồn tại ở mọi nơi xung quanh chúng ta. Mọi sản phẩm hay dịch vụ mà chúng ta sử dụng trong cuộc sống hằng ngày đều là kết quả của một chuỗi sáng tạo, dù là lớn hoặc nhỏ, như việc thay đổi kiểu dáng hoặc việc cải tiến kỹ thuật làm cho sản phẩm có hình dáng hoặc chức năng giống như ngày nay. Hãy lấy một sản phẩm đơn giản. Cụ thể, chiếc bút bi. Sáng chế nổi tiếng của Ladislao Biro về bút bi đã từng là một bước đột phá lớn. Tuy nhiên, cũng giống như ông, rất nhiều người đã tiến hành cải tiến chiếc bút bi này và kiểu dáng của nó và bảo hộ pháp lý cho những cải tiến đó thông qua việc có được các quyền sở hữu trí tuệ. Nhãn hiệu trên chiếc bút cũng là tài sản trí tuệ, có tác dụng giúp nhà sản xuất tiếp thị sản phẩm và xây dựng nhóm khách hàng trung thành với sản phẩm này.

Và điều tương tự hẳn cũng xảy ra đối với hầu hết các sản phẩm và dịch vụ trên thị trường. Ví dụ, chiếc đầu đĩa CD. Việc bảo hộ độc quyền sáng chế được thực hiện đối với nhiều bộ phận kỹ thuật của chiếc đầu đĩa. Kiểu dáng của nó cũng được bảo hộ bởi

các quyền đối với kiểu dáng công nghiệp. Tên của chiếc đầu đĩa được bảo hộ bởi nhãn hiệu và các bản nhạc do chiếc đầu đĩa CD phát ra cũng đã hoặc sẽ được bảo hộ bởi quyền tác giả.

Vậy, sở hữu trí tuệ ảnh hưởng đến doanh nghiệp của bạn như thế nào?

Bất kể doanh nghiệp của bạn sản xuất sản phẩm hoặc cung cấp dịch vụ gì thì chắc chắn rằng doanh nghiệp của bạn cũng đang tạo ra và sử dụng rất nhiều quyền sở hữu trí tuệ. Do đó, bạn nên xem xét một cách có hệ thống các biện pháp cần thiết để bảo hộ, quản lý và thực thi quyền sở hữu trí tuệ nhằm đạt được hiệu quả kinh doanh tốt nhất từ quyền này. Nếu bạn đang sử dụng quyền sở hữu trí tuệ của người khác, bạn phải xem xét việc mua chúng hoặc nhận được quyền sử dụng các quyền đó thông qua việc ký kết hợp đồng chuyển giao quyền sử dụng (hay còn gọi là hợp đồng li-xăng) để tránh những tranh chấp hoặc kiện tụng tốn kém sau này.

Hầu hết các doanh nghiệp vừa và nhỏ đều có tên thương mại hoặc sở hữu một hoặc nhiều nhãn hiệu và nên cân nhắc việc bảo hộ những đối tượng này. Hầu hết các doanh nghiệp vừa và nhỏ cũng có những thông tin kinh doanh bí mật có giá trị, ví dụ, đó có thể là danh sách khách hàng, các chiến lược bán hàng mà doanh nghiệp muốn bảo mật. Nhiều doanh nghiệp đã sáng tạo ra các kiểu dáng có tính sáng tạo nguyên gốc. Nhiều doanh nghiệp cũng soạn thảo hoặc công bố những ấn phẩm, tài liệu quảng cáo hoặc bán lẻ các tác phẩm được bảo hộ quyền tác giả. Một số doanh nghiệp khác có thể có những sáng tạo hoặc cải tiến kỹ thuật đối với sản phẩm hoặc dịch vụ.

Trong tất cả các trường hợp nêu trên, doanh nghiệp của bạn cần xem xét cách thức tốt nhất để sử dụng hệ thống sở hữu trí tuệ nhằm phục vụ cho lợi ích của mình. Cần nhớ rằng quyền sở hữu trí tuệ có thể hỗ trợ doanh nghiệp của bạn từ mọi khía cạnh của việc phát triển kinh doanh và xây dựng chiến lược cạnh tranh: từ phát triển đến thiết kế sản phẩm, cung cấp dịch vụ đến tiếp thị và thu hút nguồn vốn tài chính đến việc xuất khẩu hoặc mở rộng hoạt động kinh doanh ra nước ngoài thông qua các hợp đồng li-xăng hoặc nhượng quyền kinh doanh (hay còn gọi là “franchising”).

Để hiểu được tất cả những vấn đề này và những vấn đề liên quan khác sẽ diễn ra như thế nào, xin hãy theo dõi các nội dung tiếp theo trong trang web này, khám phá thế giới sở hữu trí tuệ và những cơ hội mà sở hữu trí tuệ có thể mang lại cho doanh nghiệp của bạn.

NỘI DUNG 2: Sở hữu trí tuệ có thể nâng cao giá trị thị trường cho doanh nghiệp vừa và nhỏ như thế nào?

Giá trị của sở hữu trí tuệ thường không được đánh giá đầy đủ và tiềm năng của sở hữu trí tuệ trong việc tạo ra những cơ hội mang lại lợi ích trong tương lai dường như cũng chưa được các doanh nghiệp nhận thức đúng mức. Tuy vậy, khi quyền sở hữu trí tuệ được bảo hộ pháp lý và trên thị trường có nhu cầu về các loại sản phẩm và/hoặc dịch vụ được bảo hộ sở hữu trí tuệ thì khi đó sở hữu trí tuệ sẽ trở thành một tài sản kinh doanh có giá trị.

1. Sở hữu trí tuệ có thể tạo ra thu nhập cho doanh nghiệp của bạn thông qua chuyển giao quyền sử dụng, bán hoặc thương mại hóa sản phẩm hoặc dịch vụ được bảo hộ

quyền sở hữu trí tuệ mà những sản phẩm, dịch vụ đó có thể nâng cao thị phần hoặc biên độ lợi nhuận cho doanh nghiệp.

2. Sở hữu trí tuệ có thể nâng cao giá trị doanh nghiệp của bạn trong mắt của nhà đầu tư hoặc các tổ chức tài chính.
3. Đối với việc bán, sáp nhập hoặc mua lại, tài sản trí tuệ có thể nâng cao đáng kể giá trị của doanh nghiệp và đôi khi đó chính là tài sản quan trọng và có giá trị nhất.

Do vậy, việc sử dụng các tài sản trí tuệ một cách có chiến lược sẽ nâng cao đáng kể năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp. Các doanh nghiệp cần phải bảo đảm rằng họ sẵn sàng giải quyết những thách thức và áp dụng các biện pháp nhằm khai thác tài sản trí tuệ của họ và bảo hộ những tài sản đó ở bất cứ đâu có thể. Giống như tài sản hữu hình, tài sản trí tuệ phải có được, duy trì, kiểm toán, định giá, kiểm soát một cách chặt chẽ và quản lý một cách cẩn thận để khai thác giá trị của chúng một cách đầy đủ. Tuy nhiên, trước khi thực hiện việc này thì trước tiên doanh nghiệp vừa và nhỏ phải nhận thức được giá trị của sở hữu trí tuệ và coi đó là một tài sản kinh doanh có giá trị.

NỘI DUNG 3: Sở hữu trí tuệ là tài sản của doanh nghiệp

Tài sản của doanh nghiệp có thể được chia làm hai loại chính: tài sản hữu hình – bao gồm nhà xưởng, máy móc, nguồn vốn và cơ sở hạ tầng – và tài sản vô hình – bao gồm nguồn nhân lực, bí quyết kỹ thuật, ý tưởng, nhãn hiệu, kiểu dáng và những kết quả vô hình khác có được từ khả năng sáng tạo và đổi mới của họ. Theo truyền thống, tài sản hữu hình chiếm phần lớn giá trị của doanh nghiệp, và được coi là có vai trò quyết định đối với năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp trên thị trường. Trong những năm gần đây, tình hình đã có nhiều thay đổi. Nhờ cuộc cách mạng công nghệ thông tin và sự phát triển của nền kinh tế dịch vụ, ngày càng nhiều doanh nghiệp nhận ra rằng tài sản vô hình của họ có giá trị lớn hơn so với các tài sản hữu hình.

Tóm lại, các nhà kho và xưởng sản xuất đang dần được thay thế bởi những phần mềm siêu việt hay những ý tưởng sáng tạo - được coi là nguồn thu nhập chính của phần lớn các doanh nghiệp trên thế giới. Thậm chí trong các lĩnh vực mà kỹ thuật sản xuất truyền thống vẫn còn giữ vai trò chủ đạo thì sự đổi mới và sáng tạo không ngừng ngày càng trở thành chìa khóa nhằm nâng cao năng lực cạnh tranh tại các thị trường cạnh tranh khốc liệt, cho dù đó là thị trường trong nước hay quốc tế. Do đó, các tài sản vô hình đang có vai trò trung tâm và các doanh nghiệp vừa và nhỏ nên tìm ra cách thức sử dụng có hiệu quả các tài sản vô hình của họ.

Một cách thức quan trọng để thực hiện được việc này là bảo hộ pháp lý các tài sản vô hình và đăng ký và duy trì quyền sở hữu trí tuệ, nếu thỏa mãn các điều kiện về bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ. Quyền sở hữu trí tuệ có thể có được, đặc biệt là đối với các loại tài sản vô hình sau:

1. Sản phẩm hoặc quy trình có tính sáng tạo (thông qua việc bảo hộ sáng chế hay giải pháp hữu ích);
2. Tác phẩm văn hóa, nghệ thuật và văn học (ở một số nước còn bảo hộ cả phần mềm máy tính và bộ sưu tập tài liệu) (thông qua việc bảo hộ quyền tác giả và các quyền liên quan);
3. Các kiểu dáng sáng tạo, kể cả kiểu dáng đối với sản phẩm dệt may (thông qua việc

- bảo hộ kiểu dáng công nghiệp);
4. Các dấu hiệu có tính phân biệt (phần lớn là thông qua việc bảo hộ nhãn hiệu, bao gồm nhãn hiệu tập thể và nhãn hiệu chứng nhận; tuy nhiên, có những dấu hiệu được bảo hộ chỉ dẫn địa lý);
 5. Mạch tích hợp điện tử (thông qua việc bảo hộ thiết kế bố trí hoặc mạch tích hợp bán dẫn);
 6. Tên gọi của hàng hóa có chất lượng hoặc danh tiếng nhất định được tạo nên do xuất xứ địa lý (thông qua việc bảo hộ chỉ dẫn địa lý); và
 7. Bí mật thương mại (thông qua việc bảo hộ thông tin bí mật có giá trị thương mại).

NỘI DUNG 4: Bảo hộ sở hữu trí tuệ là một hình thức đầu tư

Việc đầu tư đúng đắn là rất quan trọng để nâng cao giá trị thị trường của doanh nghiệp. Việc đầu tư vào thiết bị, tài sản, phát triển sản phẩm, tiếp thị và nghiên cứu có thể cải thiện mạnh mẽ tình hình tài chính của công ty thông qua việc mở rộng tài sản hiện có và nâng cao năng suất trong tương lai. Việc có được quyền sở hữu trí tuệ cũng có thể mang lại hiệu quả tương tự. Thị trường sẽ định giá doanh nghiệp trên cơ sở những tài sản của nó, tình hình kinh doanh hiện tại và kỳ vọng về lợi nhuận trong tương lai. Kỳ vọng về lợi nhuận trong tương lai có thể bị ảnh hưởng đáng kể bởi việc sở hữu các bằng độc quyền sáng chế quan trọng. Có rất nhiều ví dụ về các doanh nghiệp đã làm tăng giá trị thị trường của mình chỉ sau một đêm nhờ nhận được những bằng độc quyền sáng chế cấp cho các công nghệ quan trọng.

Tương tự, một nhãn hiệu đẹp có uy tín với khách hàng cũng có thể làm tăng giá trị hiện tại của doanh nghiệp và có vai trò quyết định giúp sản phẩm và dịch vụ của doanh nghiệp trở nên hấp dẫn hơn đối với khách hàng. Do vậy, việc đầu tư vào xây dựng hồ sơ quản lý sở hữu trí tuệ tốt sẽ quan trọng hơn là sử dụng biện pháp phòng thủ trước các đối thủ cạnh tranh tiềm năng. Đó là biện pháp nâng cao giá trị thị trường và khả năng sinh lợi cho công ty của bạn trong tương lai.

NỘI DUNG 5: Giá trị của tài sản trí tuệ

Một điểm cực kỳ quan trọng của việc bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ là nó biến những tài sản vô hình thành các quyền sở hữu độc quyền, dù chỉ trong một thời hạn nhất định. Việc bảo hộ sở hữu trí tuệ cho phép doanh nghiệp có được quyền sở hữu đối với các tài sản vô hình và khai thác tối đa tiềm năng của những tài sản này. Tóm lại, bảo hộ sở hữu trí tuệ làm cho các tài sản vô hình “trở nên hữu hình hơn” bằng cách biến các tài sản đó thành tài sản độc quyền có giá trị mà có thể trao đổi trên thị trường.

Nếu các ý tưởng đổi mới, kiểu dáng sáng tạo và nhãn hiệu có sức hấp dẫn lớn của doanh nghiệp bạn không được bảo hộ pháp lý bằng các quyền sở hữu trí tuệ thì chúng có thể bị doanh nghiệp khác sử dụng một cách hợp pháp và miễn phí. Tuy nhiên, khi được bảo hộ bởi các quyền sở hữu trí tuệ, chúng sẽ mang lại những giá trị cụ thể cho doanh nghiệp vì các đối tượng này đã trở thành các quyền tài sản - do đó, không thể bị thương mại hóa hoặc sử dụng mà không có sự cho phép của bạn.

Ngày càng có nhiều nhà đầu tư, nhà môi giới chứng khoán, nhà tư vấn tài chính hiểu rõ thực trạng này và bắt đầu định giá cao cho các tài sản trí tuệ. Các doanh nghiệp trên

toàn thế giới cũng ngày càng nhận thức được giá trị của tài sản trí tuệ, và đôi khi còn đưa loại tài sản này vào trong bảng cân đối kế toán của doanh nghiệp. Nhiều doanh nghiệp, kể cả doanh nghiệp vừa và nhỏ, đã bắt đầu thực hiện các cuộc kiểm toán công nghệ và sở hữu trí tuệ thường xuyên. Trong nhiều trường hợp, doanh nghiệp nhận thấy rằng trên thực tế tài sản trí tuệ có giá trị lớn hơn rất nhiều so với tài sản vật chất. Điều này thường xảy ra với các doanh nghiệp hoạt động trong các lĩnh vực có tính sáng tạo và trí tuệ cao hoặc các doanh nghiệp có thương hiệu nổi tiếng.

NỘI DUNG 6: Kiểm toán sở hữu trí tuệ

Có một cách giúp doanh nghiệp của bạn đạt được vị trí tốt hơn nhằm hiện thực hóa các lợi ích tiềm năng của tài sản trí tuệ và khai thác đầy đủ giá trị của các tài sản này là thực hiện kiểm toán sở hữu trí tuệ. Lý tưởng nhất là việc này được thực hiện bởi các kiểm toán viên sở hữu trí tuệ chuyên nghiệp; tuy nhiên, việc kiểm toán sở hữu trí tuệ ban đầu thường do chính doanh nghiệp thực hiện. Việc kiểm toán sở hữu trí tuệ thường bao gồm các công việc như xác định, giám sát, định giá các tài sản trí tuệ của doanh nghiệp để bảo đảm rằng bạn đã sử dụng tối đa các tài sản này. Bằng việc kiểm toán, doanh nghiệp của bạn có thể đưa ra các quyết định đúng đắn khi:

1. Đăng ký bảo hộ sở hữu trí tuệ

Việc hiểu rõ các tài sản trí tuệ của công ty và giá trị của chúng sẽ giúp bạn quyết định xem nên đăng ký bảo hộ và duy trì loại quyền sở hữu trí tuệ nào và cách thức quản lý tài sản trí tuệ của doanh nghiệp.

2. Mua lại và sáp nhập

Hiểu rõ doanh nghiệp của bạn đang sở hữu có thể giúp nâng cao đáng kể giá trị của doanh nghiệp. Sở dĩ như vậy là vì các nhà đầu tư sẽ định giá doanh nghiệp dựa trên sự kỳ vọng lợi nhuận đạt được trong tương lai mà, ở mức độ nhất định, thu được từ việc khai thác các quyền sở hữu trí tuệ.

3. Chuyển giao quyền sử dụng

Doanh nghiệp của bạn có thể tăng doanh thu bằng cách chuyển giao quyền sử dụng (li-xăng) tài sản trí tuệ cho bên thứ ba. Kiểm toán sở hữu trí tuệ sẽ giúp doanh nghiệp xác định trị tài sản trí tuệ của doanh nghiệp để đạt được lợi ích tối đa từ các hợp đồng li-xăng. Doanh thu từ các hợp đồng li-xăng có thể góp phần làm gia tăng giá trị thị trường của doanh nghiệp.

4. Cầm cố/thế chấp

Trong một số trường hợp, hồ sơ quản lý tài sản trí tuệ được xây dựng tốt có thể được sử dụng làm tài sản thế chấp. Trong trường hợp này, người cho vay sẽ dùng tài sản trí tuệ của bạn để xác định giá trị tín dụng của doanh nghiệp bạn.

5. Thực thi

Hiểu rõ giá trị của tài sản trí tuệ sẽ giúp doanh nghiệp bạn đưa ra các quyết định về việc liệu có cần phải áp dụng các biện pháp để chống lại các hành vi xâm phạm quyền và cách thức sẽ áp dụng đối với từng trường hợp cụ thể.

6. Giảm chi phí

Hồ sơ quản lý tài sản trí tuệ tốt sẽ giúp bạn biết được các tài sản trí tuệ nào đã

hết thời hạn hiệu lực bảo hộ (cho phép bạn giảm bớt chi phí duy trì tài sản trí tuệ), tránh xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ của người khác v.v.. Và điều này sẽ chắc chắn giúp doanh nghiệp giảm được chi phí.

Bằng cách xây dựng thói quen phát hiện và nuôi dưỡng các tài sản trí tuệ, cũng như sử dụng những tài sản đó một cách có chiến lược, doanh nghiệp có thể nâng cao doanh thu của mình, tạo ra lợi thế so với đối thủ cạnh tranh và tạo dựng được vị trí vững chắc trên thị trường. Đây chính là những chiến lược giúp nâng cao giá trị thị trường của doanh nghiệp.